

Punk!

Provokace v totalitním státě

Filip Fuchs

Zatímco na Západě došla punku jeho protisystémová munice během pár let a z větší části se proměnil v módní zboží a v karikaturu sebe sama, v uzavřeném skleníku Československé socialistické republiky vydržel provokovat a podvracet prakticky až do revoluce v roce 1989, aniž by na tom něco zásadního změnilo zvolnění všeobecných poměrů koncem osmdesátých let.

Vrtat se v roce 2013 v tématu současných tuzemských subkultur nemá valný smysl, pokud zrovna nestudujete sociální vědy a nevíte, na jaké téma napsat bakalářskou práci, pokud nešéfujete reklamce a nepromýšlíte strategii, jak prodat „cool“ produkt svého klienta zblblé mládeži (nebo nepřemýšlíte nad tím, jak převléct konzervativního a asociálního kandidáta na prezidenta za pankáče), anebo pokud nezahříváte židli na protixtremistickém oddělení PČR, kde máte za úkol nastudovat si něco nudné teorie o objektech svého zájmu. Alespoň v něčem jsme za posledních čtyřadvacet let dohnali Západ a až na nepatrné výjimky dnes i u nás (konečně?)

platí, že „kdykoli se zrodila jakákoli alternativa, kapitalistický systém se jí zmocnil, vstřelil ji, asimiloval, aby ji pak začal sériově vyrábět a prodávat masám“. (J. Heath, A. Potter: Kup si svou revoltu, Rybka Publishers, Praha 2012). Vrtat se v roce 2013 v tématu předrevolučního československého punku je rozhodně zajímavější, a to hlavně proto, že vznikl a přežíval v sešněrovaném prostředí izolace, politické totality a – z dnešního pohledu – technologického pravěku. Těžko říct, co z toho si lze dnes představit hůř... Zadrátované hranice, omezená možnost vycestovat (i přicestovat – ten jeden jediný povolený koncert západní punkové kapely v ČSSR Die Toten Hosen na Mírovém koncertě v roce 1987 v Plzni skončil policejním zásahem a vyhoštěním německých panáků za hranice), rušičky, rušící signály západních televizí a radiostanic, přísná kontrola korespondence na Západ a ze Západu, nulová možnost koupit si punkovou desku v obchodě (dokud nevyšel v roce 1988 ve spolupráci se SSM singl Visacího zámku pod krycím názvem VZ – jediný u nás oficiálně vydaný vinyl punkové kapely před listopadem 89), o hadrech nemluvě. Totalitní politický systém s vládou jedné strany (a nikdy jinak!), ve které se (ne)dobrovolně organizuje víc než desetina patnáctimilionové populace, Státní bezpečnost se třiceti tisíci spolupracovníky, životy nalinkované od základní školy až do důchodu, kdy vybočení se netoleruje, vyhazov z práce za protirežimní politické postoje (a hrozba vězení pro trestný čin příživnictví, pokud jste si novou práci rychle nenašli), omezení svobody slova a svobody shromažďování, přísný státní dohled nad kulturou – hudbu a texty kapel schvalují tzv. přehrávkové komise a dohlíží na ně tzv. Zřizovatel –, v masmédiích vládne bezpohlavní pop-music, legálně se dají vydávat desky (jen prověřeným interpretům) pouze u několika státních gramofonových značek, prakticky neexistují rockové kluby, hudební časopisy jsou cenzurovány, ostatně stejně jako všechny oficiální tiskoviny. A samozřejmě nebyl internet, za to ale komanči nemohli.

Zásluhu na tom, že punk rock zapouští své kořeny i v socialistickém Československu (s mírným zpožděním dva až tři roky oproti Anglii a Americe), mají zejména tehdejší hledači a popularizátoři nových hudebních směrů z řad rockové alternativní scény spojené s tehdy ještě nezakázanou organizací Jazzová sekce a z prostředí neoficiálního undergroundu okolo kapely The Plastic People of the Universe (už v prvním čísle „hlavního tisko-

Ivan Lamper, 1987, foto: Ivan Pinkava

Ivan Lamper, 1987, foto: Ivan Pinkava

vého orgánu undergroundu“, samizdatu Vokno z května 1978, se píše o Sex Pistols). To platí o punk rocku jako hudebním stylu, bavíme-li se hlavně o image, pak zásadní roli sehrává západoněmecký časopis pro teenagery Bravo, který se čas od času daří někomu provézt přes hranice a v němž se v té době poprvé objevují fotky patřičně vystrojených punkerů. Aktivita Jazzové sekce, založené v roce 1971 za účelem „podpory jazzové hudby v Československu“, mezi které patří organizování koncertů, šíření nahrávek nebo vydávání časopisů a knížek, mají v prostředí skoro totální kulturní izolace zásadní význam, a když se její hudební záběr postupně rozšiřuje od jazzu přes jazz rock až k rocku, zůstává jen otázkou času, kdy dojde i na punk rock. V květnu 1978, tedy v době, kdy u nás ještě žádné punkrockové kapely nehrají a hudební časopisy o tomto stylu nepíší, pořádá Sekce 6. pražské jazzové dny, v jejichž rámci proběhne přednáška hudebního kritika Josefa Vlčka o punk rocku (vychází k ní doprovodný patnáctistránkový sešitek pod názvem „Punk-rock“). Začíná slovy: „Pánové,

Laco Garaj, triptych obrazů Pták Hadilov

jestli jste to dodnes nepochopili, a platí to už nejméně čtvrt století, tak rock and roll je jen tehdy pořádnou muzikou ve všech svých odrůdách, když za ním stojí rebel.“

Jediným místem, kde v té době můžete punk slyšet, jsou poslechové večery, pořádané hlavně v Praze, kde se pouštějí ze Západu importované gramodesky, a to včetně prvních singlů Sex Pistols nebo Damned, alespoň částečně se tak daří nabourávat informační blokádu. Existenci punku na Západě

ovšem registruje i oficiální tisk, který o něm referuje jako o polofašistickém (svastika na tričku provokujícího basáka Sex Pistols Sida Viciouse nemohla zůstat bez povšimnutí) hnutí a o projevu bezvýchodnosti mladých lidí v zahrnivající kapitalistické společnosti. Tyto články mají ale paradoxně opačný dopad: „Protože v našem tisku vrcholila kampaň proti punk rocku, rozhodli jsme se nazkoušet co nejvíc skladeb od punkovejch kapel, abychom ukázali neznašnému publiku, krmenému tiskem zprávami o primitivnosti a fašistickém zabarvení punku, jak vlastně tahle muzika vypadá. Desek s punk rockem bylo tenkrát v zemích českých opravdu jen pár.“ (M. Chadima, Alternativa, Host, Brno 1993). Chadimova kapela Extempore od svých počátků

Laco Garaj, triptych obrazů Pták Hadilov

v roce 1974 vstřebává různé hudební vlivy, a když se její šéf ve svých šestadvaceti letech seznamuje s punk rockem, bere ho jako zásadní zvrát v rockové hudbě, je nadšen jeho jednoduchostí a energií. Vzniká punkrockový repertoár Extempore poskládaný z převzatých skladeb od kapel první generace britského punku (Stranglers, Wire, Generation X...) s vlastními českými texty, který kapela poprvé hraje na koncertě 23. února 1979 v pražském Karlíně v sále hospody U Záborských. O týden později vystupují Extempore v severočeské vísce Libouchec, kde po skončení koncertu rozcházející se návštěvníky nahání pohotovostní oddíl Veřejné bezpečnosti a Chadima si kvůli slovu „sračka“, proneseném na pódiu, vyslouží trestní stíhání za výtržnictví (nakonec změněno na přestupek a „odměněno“ pokutou pět set korun). V květnu téhož roku pořádá Jazzová sekce 8. pražské Jazzové dny a v listopadu 9. jazzové dny a na obou si vedle Extempore zahraje zbrusu nová pražská kapela Energie G, poskládaná ze samých teenagerů. Její květnové vystoupení končí stylově už po třech skladbách, kdy jí vedoucí klubu s řevem: „Tak tohle tedy ne!“ vypíná proud. Energie G je v programu jazzových dnů označena za první pražskou punkovou kapelu, od Extempore ji odlišuje nejen nízký věk, ale i to, že z větší části hraje vlastní repertoár, byť hodně neohrabaně. Existenci kapely ukončují po zhruba dvaceti koncertech v roce 1981 výhrůžky Státní bezpečnosti – poté, co v anglickém hudebním magazínu New Musical Express vychází článek věnovaný neoficiální rockové scéně v zemích východního bloku,

Laco Garaj, triptych obrazů Pták Hadilov

ve kterém se Energie G vedle dalších tehdejších polooficiálních kapel objevila, dostávají členové kapely pozvánky na výslech, kde musí podepsat prohlášení, že s hraním skončí.

Na listopadových Pražských jazzových dnech hrají další dvě nové pražské kapely – především je to Zikkurat, který podobně jako Extempore o půl roku dřív hraje covery (včetně anglických textů)

Sex Pistols a Damned a podobně jako u Extempore je pro něj punkrockový repertoár až do rozpadu v roce 1982 spíše jen krátkodobým zpestřením vlastní (jazz)rockové

Laco Garaj, triptych obrazů Pták Hadilov

tvorby. Oproti nim „čistě“ punková je Antitma 16, jejíž členové nedlouho před vystoupením teprve opustili školní lavice a která brzy nato ukončuje činnost. Na 9. pražských jazzových dnech se také poprvé širšímu publiku představují Psi vojáci, kapela, která bývá do punku, přinejmenším duchovně, mnohými počítána. Jde sice o hudební přehlídku řádně nahlášenou a úřady povolenou, přesto ale musejí organizátoři PJD svádět stále obtížnější boje s kulturním odborem národního výboru, navíc s tím, jak se festival z (profesionálně) jazzového mění na (amatérsky) rockový, roste i jeho jistý podvratný potenciál, což má za následek to, že se o něj čím dál tím

víc zajímá uniformovaná i tajná policie. Smyčka se zatáhla a 10. PJD, naplánované na září 1980, jsou zakázány. O rok později pak vychází seznam zakázaných kapel, na kterém ty punkové (Energie G, Extempore, Zikkurat) samozřejmě nechybějí. Jazzová sekce je oficiálně zrušena v roce 1984, v roce 1986 končí její funkcionáři ve vazbě a v roce 1987 jsou odsouzeni pro trestný čin nedovoleného podnikání.

První veřejné punkrockové produkce se ale u nás neodehrávají jen v rámci oficiálních koncertů v Praze, existují minimálně dvě výjimky: v knize Baráky – souostroví svobody (F. Stárek Čuñas, J. Kostúr, Pulchra, Praha 2010) se okrajově

Laco Garaj, triptych obrazů Pták Hadilov

zmiňuje konání 1. punkového festivalu u nás, který měl proběhnout někdy v roce 1979 v undergroundové komunitě na samotě Nová Víska v severních Čechách a na kterém měla vystoupit mj. i Energie G. A už v prosinci roku 1978 má svůj první koncert v hospodě Na Horakůvce v Šenově u Havířova havířovská punková kapela Hlavy 2000: „Být punk znamenalo být ostříhaný na ježka, mít vlasy polité cukrovou vodou, ucho nebo tvář propíchnutou sichrhajčkou a na sobě staré hadry po dědovi. Byla to celkem legrace. Pogo, to byla tenkrát nevídaná novinka. To zběsilé skákání se spojovalo zároveň se vzájemným strháváním těch už tak dost otrhaných hadrů, co jsme měli na sobě. Často jsme po takovém koncertě skončili v trenýrkách a v kravatě, ověšení řetězy ze splachovaadla. Samozřejmě že první koncert skončil totálním krachem. Máničky se ožraly, babka přiběhla z vedlejší chalupy a vypínala nám pojistky. Pak přijeli policajti a celé to rozehnali.“ (Milan Jonšta, rozhovor ve fanzinu Malárie č. 3, Brno 1991)

Laco Garaj, triptych obrazů Pták Hadilov

Na konci 70. let mají ještě estébáci plné ruce práce s likvidací undergroundu a Charty 77 a režim zatím bojuje hlavně s vlasatými rockery. První punkové kapely, které se pokoušejí získat povolení k hudební produkci, jsou tak kulturními inspektory chváleny za to, že mají krátké vlasy... To se záhy mění, když po opakovaném (Jazzová sekce se je pokouší zorganizovat ještě v roce 1981) zákazu Pražských jazzových dnů přichází kampaň proti celé amatérské rockové hudbě: seznam v Praze zakázaných kapel z listopadu 1981 má třicet pět položek, Státní bezpečnost buduje oddělení zabývající se pouze rockovou hudbou, zpřísňuje se systém povolování koncertů, přehrávek a zřizování kapel (bez tzv. „zřizovatele“, často místní organizace SSM, se prakticky nedá veřejně vystupovat) a vše vrcholí článkem Nová vlna se starým obsahem otištěným v březnu 1983 v týdeníku ÚV KSČ Tribuna: „Primitivní texty spojené s primitivní hudbou, odporné šaty, provokující chování, oplzlá gesta, odmítání všeho normálního, barvení vlasů na zeleno, na růžovo, na modro, tetování hákových křížů, malování barevných pásů na obličej apod., to byl výsledek, který tato vlna přinesla... Není náhodou, že tzv. punk rock i ‚nová‘ vlna byly a jsou prostřednictvím západních rozhlasových stanic i jinými cestami (například pašováním desek a kazet) šířeny i do naší republiky.“

Laco Garaj, triptych obrazů Pták Hadilov

☁
⚡

Punk rock se ale i tak v tomto období temna hraje dál – v Praze se v letech 1980– 1983 objevuje zejména v podobě převzatých skladeb v rané tvorbě rockových kapel Garáž, Plyn, Jasná páka nebo Letadlo, hlavně pak ale vznikají, po Energii G a Antimě 16, nové, ortodoxnější punkové kapely – Suchý mozky, Kečup, A64, Visací

zámek, V3S nebo Plexis. Mimo Prahu se začíná hrát punk v Teplicích (Čtvrtá cenová skupina/F. P. B.), v Liberci (Hubert Macháně), v Plzni (Zastávka Mileč), v Havířově (IQ 60) nebo v Bratislavě (Extip, Paradox). Koncertuje se většinou pololegálně – některé kapely (Visací zámek, F. P. B.) mají zřizovatele a daří se jim vyhýbat se větším průšvihům, jiné se o legalizaci svého hraní ani nepokoušejí (pochopitelně – například s názvem kapely Suchý mozky by to šlo jen těžko) a vystupují většinou načerno,

Laco Garaj, triptych obrazů Pták Hadilov

neplakátovaně na povolených koncertech jiných kapel, na různých svatbách, plesech, oslavách narozenin a podobně. Specifická situace panuje v Bratislavě, kde první punkrockové kapely počátkem osmdesátých let relativně bez problémů vystupují na různých přehlídkách amatérských souborů, festivalech politické písně nebo při příležitosti výročí osvobození města Rudou armádou. K dalšímu šíření punku přispívá poslech západního rádia a sledování západoněmecké a rakouské televize (obojí sice rušené, ale v některých částech země se chytit dalo), nemluvě o dalších štvavých článkách v oficiálních tiskovinách, které mají pochopitelně u části mládeže dopad přesně

Laco Garaj, triptych obrazů *Pták Hadílov*

opačný, než bylo zamýšleno. Na legálních i nelegálních (policíi často rozháněných) burzách se dají čím dál tím častěji sehnat ze Západu importované punkové gramodesky. Opět se zpožděním, ale přece jen, se k nám kromě klasických britských punkových kapel stylu „77“ (Sex Pistols, Damned, The Clash, Stranglers, Vibrators atd.) nebo amerických Ramones, jejichž hudba zásadně ovlivňuje první československé punkové kapely, dostávají nahrávky The Exploited, GBH, Abrasive Wheels nebo One Way System, tedy kapel druhé vlny britského punku počátku 80. let, které znějí mnohem tvrději, časem se objevují nahrávky amerických Dead Kennedys, kteří jsou díky své rychlosti a tvrdosti někdy řazeni k hardcoru. V některých krajích (typicky jižní, střední a západní Čechy) se punk rock občas hraje na venkovských zábavách, kde se převzaté skladby zahraničních punkových kapel někdy objevují v repertoáru zábavových kapel. Nejen zahraniční punkové, ale rockové kapely všeobecně u nás až na zcela ojedinělé výjimky nevystupují vůbec, a zábavy tak představují jedinou příležitost slyšet jejich hudbu v živém, byť neoriginálním, provedení (mimořádně, v zábavových kapelách mají hudební kořeny i členové punkových kapel jako F. P. B., Novodur/Telex nebo Hrdinové nové fronty).

Okolo poloviny osmdesátých let represe proti rockové hudbě trochu polevují, což částečně souvisí s mírným zlepšením obecných poměrů v důsledku nástupu Gorbačova a jeho perestrojky v Sovětském svazu, možná hraje roli i jistá únava režimu z neustálé kritiky ze Západu, že se u nás rocková hudba perzekuuje. V té době je už také odbojný underground a dissent konce sedmdesátých let z větší části vytlačen do emigrace (nebo do vězení) a ukazuje se, že z žádné

Laco Garaj, triptych obrazů *Pták Hadílov*

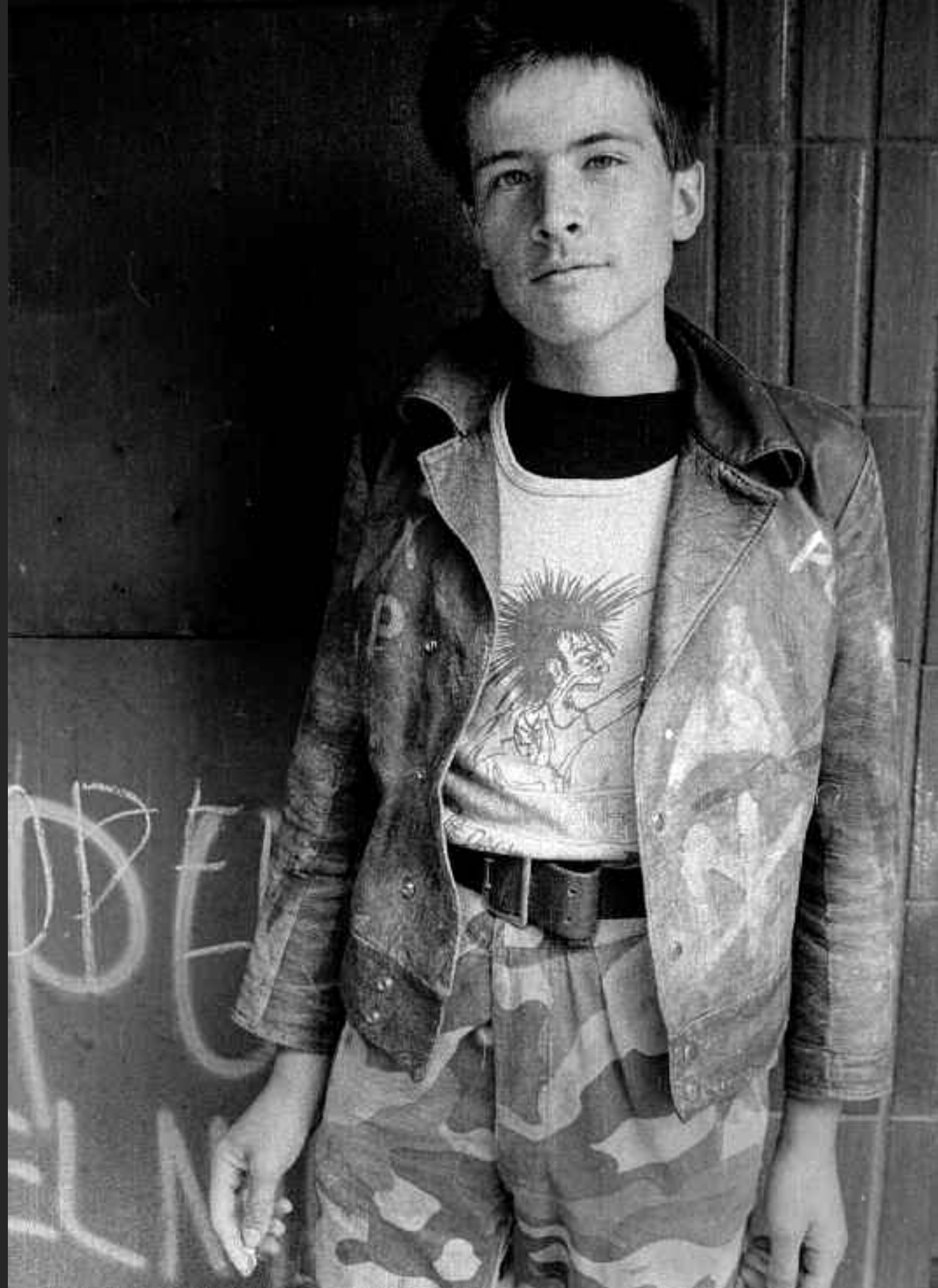
z rockových kapel osmdesátých let noví The Plastic People of the Universe nevzniknou. A taky už trochu pomíjí původní šok z rozježených hlav prvních punkerů (i když číra, která se začala ve větším objevovat právě okolo roku 1985 pod vlivem image Exploited, se rozdýchávala opravdu těžko) a režim, a hlavně pak jeho mládežnická organizace SSM, pomalu začíná chápat, že většina kapel, ať už jsou jakkoli hlučné a textově i vzhledově neučesané, si chce hlavně v klidu zahrát svých pár akordů a na politiku až na výjimky kašle. Přemýšlí se o způsobu, jak „podchytit neorganizovanou mládež“ a nechat ji hrát a poslouchat „amatérský rock“, aniž by přitom musela zalézat do illegality sklepů a stodol, tedy do prostředí, kde by na ni mohli mít negativní vliv disidenti a nepřátelská západní propaganda. Výsledkem tohoto „nové myšlení“ je soutěžní rocková soutěžní přehlídka Rockfest s řadou předkol (obvodní, městská, krajská atd.) a s vyvrcholením v podobě několikadenního finále v pražském Paláci kultury – betonové hrůzostavbě, kde se ke svým sjezdům schází Komunistická strana Československa. Některé kapely Rockfest bojkotují: „Byl jsem se tam podívat, abych věděl, jaký to bude, a vedle trhače lístků u vchodu stál ‚můj vyšetřovatel‘, takže jsem se

Laco Garaj, triptych obrazů *Pták Hadilov*

rovnou otočil... Navíc já týchle akci nějak intuitivně nedůvěřuju, od samého počátku, ani si to nedokážu racionálně zdůvodnit. Připadá mi to jako kravín, kde se značkují krávy, značkování krav v Pakulu... než si nechat vypálit do zadku značku, to si radši budu volně pobíhat.“ (Filip Topol ze Psích vojáků ve fanzinu Oslí uši č. 2). Jiné ho berou jako způsob, jak do té doby spíš potlačovanou hudbu propagovat, a hlavně legitimizovat (byť za cenu jistých ústupků) tak, aby se už neopakovaly pogromy proti rocku z počátku osmdesátých let.

Laco Garaj, triptych obrazů *Pták Hadilov*

Jistou zárukou je i pořadatelský tým z části spojený s okruhem lidí kolem Jazzové sekce a také to, že většina progresivnějších kapel (včetně těch punkových) nemusí absolvovat žádná soutěžní předkola a rovnou dostávají pozvánku na vystoupení v Pakulu. Na prvním ročníku Rockfestu v roce 1986 hraje Visací zámek a F. P. B., v roce 1987 kromě nich ještě například Hrdinové nové fronty, P. S. nebo Bratřova svatba. V roce 1988 už mají punk rock a hardcore vyčleněnou celou vlastní scénou pod názvem „Tvrdé jádro“.

I díky Rockfestu se punk rock od poloviny 80. let šíří dál, a to hlavně mimo Prahu – za zmínku určitě stojí severní Čechy (Šanov I, Do řady!), Bratislava (Zóna A, Lord Alex, Mladé rozlety), střední Čechy (Fabrika, E!E), severní Morava (Bratrova svatba, Masomlejn, Smrt mladého sebevraha, Buřinky II), Plzeň (Znouzectnost, AK Plech, Kudy kam), východní Čechy (Nátěrová hmota, N. V. Ú, Čertův punk), jižní Čechy (Novodur, Telex, Třetí doba), Brno (Zeměžluč, Vzor 60), Jihlava (Hrdinové nové fronty), z Prahy jsou nové kapely jako Tři sestry, S. P. S. nebo Modrý tanky. Objevují se první hardcore kapely – havířovský Radegast (ten vzniká už počátkem osmdesátých let), havlíčkobrodský Našrot, Svobodný slovo ze Sokolova, strakonický Zelení

kanibalové, plzeňští O. P. M., pražské soubory P. S., Kritická situace, F. A. S., Suicidal Commando nebo Michael's Uncle). V Praze se objevují první skinheadi, z větší části jde o bývalé pankáče, kteří se značným zpožděním objevují tuto novou subkulturu, zpočátku „pouze“ nacionalistickou, rasistickou (hlavně proti Arabům a černochům) a paradoxně anti-punkovou. Otevřený neonacismus by tehdy přece jen byl dost nebezpečnou hrou s ohněm.

To, že se punk rock na Rockfestu může hrát v podstatě bez cenzury (v Paláci kultury zazní i největší hit kapely HNF To svět se

Laco Garaj, triptych obrazů Pták Hadilov

poslal a k další její skladbě dokonce natáčí televize videoklip) a že jsou v té době všeobecně poměry o něco svobodnější, ovšem neznamená, že by v různých končinách Československa aktivita represivních orgánů výrazněji polevila: „Proti vousatým a vlasatým rockerům dřívějších let musí připadat estébákům rozčuchaný, zmalovaný, sichrhajckama prošpikovaný a provokativně se chovající punk jako ztělesnění kontrarevoluce. Pro ty chytřejší a méně paranoidní fízly je punk zase vhodným objektem k tomu, aby se protokoly zaplňovaly hlášeními a mohla se vykazovat nahoru intenzivní činnost při ochraně socialismu. Punkové jsou většinou dost mladí, nezkušení, při výslechu toho spoustu nažvaněj, a tak se může fízl z „proti-punkového komanda“ celkem snadno dočkat povýšení a vyššího platu.“ (Mikoláš Chadima, Vokno č. 14, Praha 1988) Na ulici tak pankáči nadále patří kvůli svému provokativnímu zjevu k oblíbeným objektům policejní buzerace, koncerty se v lepším případě odehrávají za přítomnosti zvědavých tajných, v horším jsou zakázány předem

Laco Garaj, triptych obrazů Pták Hadilov

anebo rozehnány v průběhu. Když se v září 1987 pokusí zpěvák Zóny A zorganizovat v Bratislavě ve vysokoškolském klubu koncert místních kapel, je akce po čtvrt hodině policií rozpuštěna, její účastníci odvezeni na policejní stanici, kde jsou zbiti, ostříhání a jsou jim zabaveny punkové propriety jako placky, pyramidové opasky nebo náušnice. O rok dřív v jedné vesnici kousek od Hradce Králové policie rozežene svatební androškou a punkovou oslavu, výsledkem je později pět nepodmíněných trestů za výtržnictví a útok na veřejného činitele. Členové olomoucké kapely Alexej si za své vystoupení na festivalu ve Věrovanech u Prostějova v červenci 1989 vyslouží trestní stíhání za výtržnictví kvůli vulgárním textům (naštěstí to končí jen finančním postihem). Ještě 23. září 1989, tedy necelé dva měsíce před listopadovým pádem režimu, rozhánějí jednotky Veřejné bezpečnosti posílené vodním dělem soukromý koncert v Orlové, neboť jde o „setkání signatářů Charty 77 s přívrženci hnutí Punk, při kterém byl narušen veřejný pořádek“. Mimochodem, jedinou kapelou, která na tomto koncertě stihla vystoupit, byli varšavští pankáči Trybuna Bruđu, což byl druhý a poslední příklad vystoupení zahraniční punkové kapely

Laco Garaj, triptych obrazů Pták Hadilov

na neoficiálním koncertě u nás před rokem 1989 (poprvé se to povedlo amsterdamským squaterům a levicovým radikálům The Ex na 1. máje 1987 v Křepicích u Brna).

Nabízí se stručné srovnání s dalšími státy východního bloku – nejsvobodnější poměry panovaly v Jugoslávii a v Polsku, kde se přes jisté cenzorské zásahy punk rock hrál v rádiu (vysílání polského rádia se dalo chytit na severní Moravě, což mělo zásadní vliv na popularizaci punku v těchto končinách), státní gramofonové firmy ho vydávaly na deskách, pořádaly se velké rockové festivaly (na polském Jarocinu vystoupily i tuzemské kapely F. P. B. a Do řady!) a občas tam zajížděly koncertovat kapely ze Západu. Podobně liberální to bylo v Maďarsku. Oproti tomu tuhý režim panoval v NDR, kde rock podléhal přísné kontrole tajné policie Stasi. Jedním z mála míst, kde se dal v NDR občas punk rock hrát, byly kostely evangelické církve, která poskytovala útočiště „závadové mládeži“ – ve Východním Berlíně takto koncertovali F. P. B. a Šanov I. Pád starého režimu v listopadu 1989 samozřejmě znamenal zásadní změnu poměrů, v nichž se punková subkultura do

děly koncertovat kapely ze Západu. Podobně liberální to bylo v Maďarsku. Oproti tomu tuhý režim panoval v NDR, kde rock podléhal přísné kontrole tajné policie Stasi. Jedním z mála míst, kde se dal v NDR občas punk rock hrát, byly kostely evangelické církve, která poskytovala útočiště „závadové mládeži“ – ve Východním Berlíně takto koncertovali F. P. B. a Šanov I. Pád starého režimu v listopadu 1989 samozřejmě znamenal zásadní změnu poměrů, v nichž se punková subkultura do

té doby pohybovala. Olomoucký punkový fanzin Sračka k tomu v prosinci téhož roku ve svém šestém čísle prorocky napsal: „Někteří mi vysvětlují: nezávislý gramofonový firmy, nezávislý kluby. Tak co teda chcete? Legalizaci punku? Ale to už není punk! Kam zmizí perzekuce režimu, která punk u nás dostala tam, kde je? Je to hezká představa. Budem si v kšeftech kupovat desky Šanova, Zeměžluče, Svobodného slova. Ale pozor! Tím se dostaneme na platformu západní manipulace. Ale tam právě ten punk vznikl. Punk je proti systému. Proti jakýkoli formě manipulace. Proč se teda teď staví za rekultivaci systému v systém? Za přeměnu systému, kterej nás nutil jezdit 100 km na koncerty a perzekvoval nás za vzhled, v systém mnohem dokonalejší manipulace, kterej nám sice umožní v podstatě, co budeme chtít, ale tím nás zdegeneruje na úroveň hudby a zbaví nás naší ideologie, než si uvědomíme, že jsme ještě ve větším hovně, než jsme byli.“

Phil Hell – od roku 1993 vydavatel DIY hardcore/punkového fanzinu Hluboká Orba, svého času kytarista kapely Mrtvá budoucnost a dnes See You In Hell, v rámci kolektivu United Crusties spoluorganizátor koncertů hardcore/punkových kapel od Japonska přes Alžírsko a Makedonii až po Brazílii, člen Českého zahrádkářského svazu. Pracuje jako právník v sociálně vyloučené lokalitě, kde pomáhá lidem v obtížných životních situacích.

Šroub/Michal S. (1966) – pankáč z Písku, od roku 1988 v Praze, po revoluci majitel klubu Propast na Žižkově a obchodu a labelu Emergency Records, basák kapel Exekuce, Anthropoid a Angry Brigade.

Bobík/Martin Č. (1969) – pankáč ze Strakonice, po pár epizodách cirka od půle minulého desetiletí definitivně z Prahy. Před revolucí i po ní bubeník v kapele Zelení kanibalové, později taky v Clean Slate, No Reason, Naked Face, Stepson, Underfire, Angry Brigade, Die Outsiders, The Gangnails, Super Pilot nebo Wayward Caines.

Jak se mohl člověk v hlubokých osmdesátých letech v Československé socialistické republice dostat k punk rocku?

Šroub: Já jsem se k punku dostal přes kámoše a jeho desku Sex Pistols, pak už jsem začal cíleně vyhledávat pořady na německý televizi (chytali jsme ARD a ZDF – v jižních Čechách to šlo), poslouchat Radio Luxemburg, na BBC pořady Johna Peela, na Svobodný Evropě páteční pořady Karla Kryla – pozor, pouštěl hard and heavy a punk. Jinak jsme měnili nahraný kazety a hodně se dalo sehnat přes inzeráty. Někdo měl taky příbuzný v zahraničí nebo rodiče s možností vycestování...

Bobík: No ona ta železná opona byla celkem slušně děravá, a ač to může působit zvláště, nějakým způsobem to fungovalo. Osobně jsem vyrostl na jihozápadě Čech, což znamenalo, že pokud člověk měl doma alespoň trochu slušnou anténu, mohl chytat německou i rakouskou televizi a tam byla v té době spousta muziky. Stejně tak se k nám dostávaly německé časopisy pro mládež, kde člověk mohl nasávat z obrázků vizuální atributy všech tehdejších subkultur. No a cca

někdy v roce 85/86 jsem poprvé vyrazil s ušetřenými penězi do Prahy na burzu do Slovanského domu, což byl základní zdroj vinylových desek té doby, a ty bláho, to bylo, jako bych se octnul v ráji. Sál nacpaný lidmi a deskami k prasknutí. Od té doby jsem následujících pár let každou druhou neděli neváhal vstát v pět ráno, šlapat cca tři kilometry pěšky na autobus do Prahy a v osm už být na Příkopech a následně zásobovat lokální scénu novinkami.

Punk rock jako hudba a zároveň jako svérázná image – co ti na hudbě a vzhledu pankáčů tehdy zaimponovalo, že jsi tomu propadl taky?

Š: Hudba – líbila se mi ta energie a divokost, kterou ta muzika měla, samozřejmě texty, ty byly naprosto o něčem jiném, než ten pop, kterého bylo plný rádio... a vzhled, pravda, nejdřív jsem viděl nějaký punky v německý televizi, v Bravu, v českých novinách to byl třeba Signál, Tribuna a Mladý svět, kde vycházely štvavé články s fotkami, teprve následně jsem se dostal k nějakým deskám. Na vzhledu se mi líbilo, že koresponduje s muzikou – drsnost a divokost, no a v neposlední řadě to pekelně sralo svazáky, komouše a většinu znormalizovanejch spoluobčanů...

B: Totální provokace, hákové kříže, negativita a síla pár akordů. Byl jsem dítě, kterému imponovali zlouni a padouši, a najednou tu byly fotky v podstatě jen o pár let starších pubescentů, ověšených hákovými kříži, v rozdraných hadrech, s fotkami Marxe na tričkách a se znuřeně pohrdlivými výrazy ve tvářích a k tomu muzika, která byla něčím specificky jiná a vlastně nová. To mi stačilo k tomu, abych si řekl, že jsem punk. Bylo mi dvanáct a vnímal

jsem propastný rozdíl mezi tím a běžnou hudební produkcí, včetně toho, co poslouchali mí starší sourozenci. Do dneška, když si pustím úvodní riff na Never Mind The Bollocks od Sex Pistols, mám stejný pocit a takový zvláštní svrbění někde uvnitř sebe. Bylo v tom něco existenciálního a pro raně pubertálního outsiderského chuligána to bylo jako feromonový lapač. Z každé fotky i každého tónu jako by podprahově něco šeptalo: „...žádná pravidla, žádná budoucnost, anarchie...“ Co může být víc atraktivní pro někoho, kdo cítí, že nezapadá, a vlastně ani sám zapadat cíleně nechce.

Co na to říkali rodiče, učitelé, spoluobčani a policajti?

Š: Klasika, dvoje hadry, ty do společnosti schovaný ve sklepě, a obvyklá fráze „dokud tě živíme, tak budeš...“ Škola byla relativně v pohodě, větší problém byl s metalákama na zábavách nebo s policajtama na ulicích, ty zabavovali placky, opasky, někdy i bundy, v některých městech tě na stanici ostříhali. Vzpomínám na rozehnanou zábavu Parkánů, kdy policajti obklíčili vesnickej sál dvěma kordonama mlátiček a se psama to začali vyklízet, někteří kluci se proběhli až do Volyně na nádraží s vlčákem za zadkem... Nebo třeba u vstupu na zábavu jsi jednou rukou platil lístek a druhou automaticky podával občanku polišovi. Nebo si pro tebe přišli do školy a místo odpoledky jsi na StB tvrdil, že jsi tam nebyl/toho pána neznám/Hlas Ameriky neposlouchám. Za bolševika byli policajti všudypřítomný, navzdory tomu tu dobu považuju za jednu z nejlepších – samozřejmě vzhledem ke scéně a lidem v ní. Tím nátlakem to bylo daný, jasně jsi věděl, kdo je kdo...

B: Popravdě, nikdy nepochopím přístup tehdejšího systému k subkulturám, protože oni z nás své nepřátele uměle udělali svými represemi. Osobně mi byl celý systém jedno, maximálně mi byl trochu k smíchu. Zajímal mě punk a ve své podstatě jsem vždycky byl a jsem i dnes levičák, a to celkem radikální, jenže levičák v mém světě neznamená konformista a bohužel tehdejší společnost stávkou mnohem více právě na konformitě než na levicových myšlenkách. Kdyby nechali punk punkem a dali nám špetku svobody, patrně by z většiny z nás za pár let byli normální součásti společnosti, jako ve všech ostatních zemích. Bylo to ze strany systému fatální nepochopení přirozené pubescentní touhy po rebelantství, která je prostě pro část každé generace přirozená. Na druhou stranu, bylo to dávno předtím, než nás začal svými kamerami fízlovat Velký bratr na každém kroku. Za pár korun jste si mohli koupit sud piva a udělat mejdan téměř kdekoli, běhat v noci po střechách aut, když jste měli hlad, v noci vlézt oknem do pekárny a nabrat si pečivo a zase se vytrádit, a co si budeme nalhávat, levnej chlast, prášky i toluen – to byl taky punk na maloměstě v půlce osmdesátých let, a taky snaha zabít tu všudypřítomnou nudu a stejnost. Sem tam nějaký týpek, co už byl párkrát v krimu nebo utekl z pastáku, i to byl punk na maloměstě. Vlastně jsme byli fakt závadová mládež – a jsem na to pyšný. V konečném důsledku ale musím říct, že pokud jste neměli nějaké ambice, bylo rebelování v osmdesátých letech v pohodě, člověk mohl v podstatě dělat cokoli, a vždycky měl jistotu, že dostane nějakou práci a bude mít kde spát. V reálu opravdovou nesvobodu, aroganci moci a pocit, že nejsem nic víc než otrok bez práv, zažívám až dnes.

Co vztah tehdejších pankáčů k jiným mládežnickým subkulturám?

Š: Depešáci byli v pohodě, s těma nikdy žádný problém nebyl, metalisti byli jiný kafe – teda ti vesnický. To byly bitky pomalu jako dneska hooligans. Na druhou stranu s náma jezdili chlapíci, co poslouchali Venom, Iron Maiden atd. a byli to kámoši. To samý se dá říct o androších, vždycky to bylo víc o tom, jaký ten kterej člověk je, než co poslouchá za muziku. A androšové spoustu akcí pořádali, vzhledem k tomu, že byli starší, měli víc možností.

B: Tak do osmdesátého šestého byli alespoň u nás metalisti nepřátelé number one, zvláště někde. Venkovští metalisti v džínskách s nášivkama Saxon nebo Judas Priest – to bylo vždycky potenciální nebezpečí. Jako dneska si vybavuju, jak jsem se někdy počátkem roku osmdesát pět totálně rozsekanej pivem, panákama a práškama sotva vypoťácel ze strakonické Hvězdy v noci na vzduch, a najednou nade mnou stojí tlupa gigantickéjch metalistů: „Aaa, pankáči, co tu dřepíš...“ a už jsem měl pěst v ksichtě. Pak si mě ještě chvílku vokopávali a šli k čertu. Ráno jsem se probudil u nějakého známého na svobodárně a vlastně jsem byl tak sjetej, že jsem si na moment nebyl jistý, zda to celý nebyl přelud, ovšem bolest čelisti, zaschlá krev a stopy bot na bundě mě záhy ujistily o realnosti vzpomínek. Situace se začala měnit s naší generací, starý punkofobní metalisti odstěhovali ve velkém na vojnu nebo se postupně ženili a usazovali a nová generace už jela thrash, black metal. Pamatuju, jak mi můj metalistickéj spolužák přines kazetu se Slayer a Venom nebo Celtic Frost s konstatováním: „Hele, to zní trochu jako ti tvoji GBH,“ a bylo to tak, začala éra vzájemného ovlivňování.

Nedlouho poté přišli S. O. D. a jejich United Forces, crossover se začal rodit. Depešáci, to byla až trochu pozdější záležitost a tak nějak šli už úplně mimo mě i většinu punks, se kterými jsem se znal. Navíc třeba ve Strakonících se tahle subkultura vlastně vůbec neuchytila. Tak do půlky osmdesátých let u nás celkem frčelo new romantics, se kterými jsme byli v pohodě. Máničky ze sedmdesátek a hippíci, to šlo fakt mimo mě. Nesnášel jsem Plastic People a různý ty písničkáře. Nic mi neříkal ani Karel Kryl a podobné věci, brrr. To byla doména mániček.

Co si neuděláš sám, to nemáš = filozofie do it yourself, která tehdy byla naprostou nezbytností, můžeš tyhle dřevní podmínky a „výrobní postupy“ trochu popsat?

Š: No jasně, moje první placka byla vyrobená z moduritu, haha. Oblečení se upravovalo, z nezbytnosti jsem se naučil kreslit na textil, barvit ho, přešívát kalhoty apod. Ideální byly doktorský nebo řeznický kalhoty z obchodu s pracovními oděvy, ty šly parádně upravit. Později se začlo jezdit do Budapešti, trička z obchodu Hanky Panky byly legendární. Co se týče kopírování fanzinů a knih – musíš si uvědomit, že kopírovací stroj byl nástroj pro podvrtnou propagandu, jako takovej se nesměl dovážet a vlastnit. V oficiálních kopírovacích centrech (v Praze jsem věděl o jediném, v pasáži U Nováků) jsi měl celkem jistotu, že další kopii dělaj pro policajty, no ale šlo to taky. Já jsem si třeba koupil psací stroj, přeložený texty jsem opsal s průklepákama a pak měnil na burze nebo přes inzerát.

Bobík Muzika se nahrávala na kazety a šířila se celkem rychle. Byli jsme hladoví po všem novém, a jakmile někdo sehnal nějakou desku, okamžitě se to

nahrálo dál, a tak se celkem vše šířilo docela slušně. Smutné je, že hodně z nás i v té době mělo (soudě dle toho, s čím jsem dnes ve spojení s tzv. českým punkem konfrontován) lepší přehled než dnešní pankáči. Což nechápu v době, kdy při minimální snaze mohu mít totální přehled za jeden víkend na internetu, hahaha. Oblečení? Barvy na tkaniny, savo, šablony a spreje a staré věci z půdy. Barvily se doktorské kalhoty, zužovaly se a našivaly na ně zipy. Bundy se daly sehnat občas třeba z Maďarska anebo se nosily staré kožené bundy na motorku z padesátých let. A třeba staré vojenské věci, tehdy byly snad na každé venkovské půdě.

Vzpomeneš si na svůj první navštívený punkový koncert?

Šroub Já jsem Jihočech, my jsme jezdili na zábavy. Tehdy kapela hrála bloky po dvaceti minutách s pauzama, od osmi do půlnoci, některé měly pro punk vyhrazenej jeden blok, jiný to jely celej večer. Moje první kapela naživo byli Parkáni, hráli nějaký Pistole, Ramones apod. Potom jsem začal jezdit na Bon Pari, Novodur, Holomráz... Aby kapela mohla vystupovat veřejně, potřebovala zřizovatele a přehrávky, zřizovatel většinou byla nějaká svazácká organizace ve fabrice/škole nebo kulturní středisko, přehrávky se dělaly před komisí, která hodnotila i texty a vystupování – hudebních odborníků v ní samozřejmě moc nebylo. Když jsi tohle měl, mohl jsi hrát prakticky kdekoli, pokud za hospodským před koncertem nedošel tajnej v civilu a nenastínil mu vážnost situace. Na soukromých akcích různě ve stodolách jsi mohl hrát svobodně, a to zase většinou organizovali androši, protože už měli zázemí.

Bobík Ty jo, první punk koncert, jako fakt punk, když pomínu místní zábavové kapely, co hrály covery Patti Smith nebo Ramones, si vybavuju Ostrov nad Ohří, nějak na přelomu roku 1984 a 1985. Plexis, OZW, Moped, pár songů od Visačího zámku, snad tam taky hráli Hubert Macháně a ještě něco, ty vole, to byl neuvěřitelný zážitek. Plexis mi tehdy přišli jako nejlepší kapela a Hošek byl úplně archetypální punk muzikant. Když teď nad tím tak přemýšlím, tak ale možná můj úplně první koncert byli Bon Pari a Rádio v Plzni, každopádně to bylo plus minus ve stejnou dobu a ty Plexis, to byl rozhodně mnohem zásadnější prožitek.

Ve druhé polovině osmdesátých let začaly trochu tát ledy a punk se začal hrát například na Rockfestech, objevila se první (a poslední) oficiální punková deska, singl Visacího zámku, jak jsi tehdy vnímal tohle opatrné vystupování punku z podzemí?

Šroub Celkem pozitivně, po cestě tě sice zprudili policajti, výčepák ti odmít nalejt, ale koncert byl oficiální a nemohl být zrušen. Pamatuju si Rockfest v Pakulu, když jsem vystoupil z metra, tak jsem byl úplně vyřízenej – stovky a stovky punkáčů, který jsi předtím nikdy neviděl, z celých Čech, to bylo vynikající setkání. Poslední rok už jsi mohl vidět v televizi klipy Zóny A a Davové psychózy (slovenská televize se tak nebála jako česká), v Melodii vycházely dobře napsané články o kapelách, a třeba svazácká organizace Pozemních staveb v Praze (zřizovatelé Visacího zámku) mohla uspořádat vyprodaný koncert v Lucerně – ta byla úplně narvaná... **Bobík** Rockfest začal v době, kdy mě už místní punk přišel totálně sto let za opicemi ve srovnání s tím, jakou muziku

jsem tehdy dostával na deskách, a navíc ten labyrint v Paláci kultury byl šílený. Od roku osmdesát osm jsem byl v Praze na tzv. náhradní vojenské službě a tam se v podstatě už v té době hrálo celkem běžně, na Chmelnici, na Opatově a na různých divných místech, a to docela často. Velká část těch kapel, co tehdy vystupovala z podzemí, mě vlastně už nějak zvlášť nezajímala, snad jen Plexis, ti byli pořád fajn, a Šanov, jakožto nová kapela, byli naživo úžasní. Byla tu nová vlna kapel tvořená naší generací, co již hrála klasický hardcore punk, jako Kritická situace, Suicidal Commando, OPM v Plzni, Pumlíč v Sokolově dával dohromady Svobodný slovo a i my jsme dali dohromady vlastní kapelu Zelení kanibalové. Ti všichni v té době už na nějaké vystupování z undergroundu více či méně rezignovali a docela spolupracovali mezi sebou. Jinak singl VZ, to byl šlágr, po kterém se všude jen zaprášilo. Tehdy mi to přišlo nezajímavý, ale když ho poslouchám dneska, tak je to docela dobrá deska.

Druhá polovina osmdesátých let taky do Československa přinesla vznik dvou nových, punku „příbuzných“ subkultur – především se začal hrát hardcore – v čem se lišil od punku? A taky se objevili první skinheadi, jak to s nimi tehdy bylo? Co jejich vztah k pankáčům a jejich názory? Byli to už tehdy rasisti/nacionalisti/neonacisti?
Šroub Já jsem zaregistroval hardcore s kapelama ze severu – Svobodný slovo, Stres... Bobíkovo Zelený kanibalové se mi vyhnuli, s klukama z Kritický a Akutní otravy jsme chlastali... po hudební stránce to bylo jasný, hráli úplně jinak než E!E a Znouzectnost, no a vzhledově – kostkovaný rozepnutý

košile a šátky na hlavě, roztrhaný džíny, triko s kapelou (ponejvíce Ripcord... filozofie stejná, stejně jako nepřítel. Skinheadi – bylo jich málo, pár jsi jich potkal ve vinárně v Orlíku, v hospodě jsi s nima u stolu vydržel, na zábavách se porvali, nezajímali mě. Ten skinheadskej boom začal až v devadesátém, najednou jsi šel na koncert Visací zámek/Orlík (tuším na Rokosce) a bylo tam pět lidí s vlasama a tři sta bez. No a dali ti to sežrat.

Bobík Hardcore punk byl tady dílo mé generace. S rokem osmdesát pět, kdy se mi dostaly do rukou nahrávky GBH, Discharge, Disorder, Dead Kennedys, Black Flag nebo Circle Jerks, mi celý klasický punk přišel jako něco starého jak Metuzalém a naprosto mimo mísu. Navíc jsem mohl odtajnit svou starou lásku k Motörhead, vždyť „*když jejich trička nosej GBH, tak jsou asi určitě v pohodě*“. Ovšem starší punks tohle často vůbec nebrali. Asi tak s rokem osmdesát sedm pro mě a asi i pro další z nás byla klasická punk image pasé, trend byl vypadat jako ty americký kapely na obalech, jako Suicidal Tendencies, Cryptic Slaughter nebo C. O. C., s košilemi, šátky a dlouhými vlasy (ta poslední věc byla teda příšerný trend, jen co je pravda). 77 punk i UK 82 styl nám přišel fatálně trapný a starý. Hardcore v té době byl vůbec plný nových věcí. Byly tu nový extrémní kapely jako Extreme Noise Terror nebo Napalm Death, klasický evropský hardcore, crossover, ale taky melodický Washington DC kapely a posthardcorový college rock, goth punk i blacksabbathovské kapely na SST Records jako Saint Vitus. Všechno to člověk hltal, vstřebával a inspiroval se. Vlastně víceméně všichni v partě, co jsme byli ročníky řekněme 69 až 72, začali být hardcore a z pár bývalých metalistů se taky stali hardcore

punks. Skinheadi, to byla jiná kategorie. První, které si pamatuji, tak okolo toho pětáosmdesátého, byli Dlouhej z Písku a Emil z Plzně se svou parádní nášivkou Cockney Rejects „The Power and The Glory“ na rukávu bundy, ale to byli furt v podstatě pankáči. V Praze kolem 87/88 to už bylo jiné a občas došlo na nějaké kočkování mezi skinama a punks a pak začal hrát Orlík a tím to trochu kulminovalo a po pravdě – jo, v podstatě byli tehdejší skinheadi nacionalistický a rasistický, s hláškami typu „*Ty vole, ty posloucháš Dead Kennedys, vždyť jim bubnuje negr, fuj*“, jen to nikdo zas až tak zásadně neřešil a pořád, i přes všechny antagonismy, to byla furt více méně jedna parta lidí a v podstatě všichni skinheadi byli expankáči.

Doba před listopadem 1989 byla z dnešního pohledu naprosto unikátní, zkus srovnat punk v roce 2013 s tím před čtyřicetiletím a víc lety... v čem se liší a co mají společného?

Šroub Společného mají hudbu a lidi, liší se v možnostech a přístupu. Za bolševika jsi neměl nic a nikam jsi nemohl, teď máš nepřebornou nabídku a možnost vyjet kamkoli. Když se podívám na starý fotky – na většině máš s sebou batoh nebo spacák, věčně jsme někam jeli, na koncert, na návštěvu jinýho města, každého koncertu jsi si vážil, v každém městě jsi věděl, kam zajít a kde potkat svoje lidi. Teď máš Facebook a lidi se nehnou ze židle, ale mají tři tisíce friends a milion like, v konečném důsledku je ale nikdo nezná, je to chladné a sterilní. Máme lepší možnosti dělat koncerty, lepší vybavení, ale nemáme čas na ty koncerty chodit. Tehdy bylo v každém městě třeba jenom deset punks, ale znal jsi je všechny, teď jich je sto, ale potkáváš furt

zas jenom těch deset. To není z mojí strany moralizování nebo stěžování si, je to konstatování starý pravdy – jakou scénu si uděláš, takovou máš.

Bobík Ono se to těžko srovnává, doba je jiná, ale hlavně ta subkultura jako celek je už neuvěřitelně stará. Když jsem začal poslouchat punk, uběhlo cca pět let od vydání Never Mind The Bollocks, teď je to třicet šest. Punk je v podstatě starej chlápek, co už nikdy nebude svěží a divoký, maximálně tak bude mít nějaký záchvaty krize středního věku. Na druhou stranu i dneska produkuje řadu dobrých autentických kapel, ale už nikdy je nebudu vnímat ušima a očima pubertáka a užívat si to okouzlení něčím novým a radikálním. Navíc už nikdy a nikde nebude mít onen super rebelský a šokující rozměr jako tehdy, ostatně jak by mohl, přefiltrován skrze MTV a bulvár, ve kterém každá druhá takzvaná celebrita nosí punk účes a tričko Ramones. Nemyslím, že pro valnou většinu lidí je to něco víc než koupená image z marketu. Co se týče místního punku, ten se po hudební stránce proměnil v něco prapodivného, s čímž mám problém. Nasál do sebe tu knedlíkovskou pivní mentalitu a zdegeneroval v něco, z čeho mám pocit na zvracení. Ty kapely v osmdesátých letech měly blbě podmínky a nenahrály bůhvíco, ale když to, co se zachovalo, budeš hudebně analyzovat, zjistíš, že hrály v podstatě to, co se hrálo jinde. Nebyla to pivní dechovka zahraná na kytaru s metalovým zkreslením a textovou tematikou na úrovni hospodských vtipů od Urbana. Stejně tak i naše zážitky byly plus minus stejně jako zážitky pankáčů třeba z Kalifornie, s tím rozdílem, že tady sis nemohl dojít do record shopu koupit pakl desek a jít na koncert TSOL. Zároveň jsou tu ale i dneska skvělé kapely jako třeba

Innoxia Corpora, Telefon, Yarvar Cocha, v Brně Tummo, Boy nebo See You in Hell a v Praze Kung-Fu Girlz. Punk v osmdesátých letech byl mladej, hloupej, divokej, vyfetovanej, sígrovskej, ale nebyl bezduchej a buranský. Navíc hardcore punk a český punk začaly záhy po roce 1989 být naprosto separovaný záležitosti, alespoň mně to tak přišlo, a to, co je dneska známo jako český punk, se začalo záhy rodit už z pro mě úplně cizích základů. Tak trochu si říkám, že v okamžiku, kdy se o něčem začnou psát knížky a točit filmy místo toho, aby se to žilo, je to v zásadě mrtvá kapitola historie.